

## **Berkyaruk Dönemi**

Sultan Melikşah'ın Çin hudutlarından Akdeniz kıyılarına, Kafkas dağlarından Hint okyanusuna uzanan kudretli devleti daha cenazesi toprağa verilmeden şiddetli bir taht kavgasına sebep olmuştur. Şam meliki olan kardeşi Tutuş derhal saltanatını ilân ederken hanımı Terken Hatun kendine bağlı devlet adamlarını ve 20 Milyon altın Dinar dağıtarak tarafına çekmeye çalıştığı askerlerle küçük oğlu Mahmut'u tahta geçirmek için harekete geçmiş ve onun adına hutbe okutmuştur. Daha sonra veliaht Berkyaruk'u yakalaması için Isfahan'a ordu sevk etmiştir. Ancak Nizamülmülk taraftarlığının desteklediği Berkyaruk Rey'e kaçırılarak burada sultan ilân edilmiş ve çekişme daha da artmıştır. Terken hatun'un üzerlerine yolladığı orduyu mağlup ettikten sonra harekete geçerek 1093 Şubatında hazırlanan yeni bir orduyu da ağır bir hezimete uğratmışlardır. Bu mağlubiyetler üzerine Suriye'deki Tutuş'u çağırarak başa geçirmeye çalışan Terken Hatun bir suikast sonucu ortadan kaldırılmıştır. Rey üzerine yürüyen Tutuş 1093'te yeğenine mağlup olmuş ve harp meydanında hayatını kaybetmiştir. Nihayet Horosan'a hâkim olan amcasını da hâkimiyeti altına alan Berkyaruk iç çekişmelere son vererek devletin parçalanmasına engel olmaya çalışmıştır. Ancak bu sırada başlayan Haçlı Seferleri bütün İslâm Dünyasına olduğu gibi Selçuklulara da ağır darbeler vurmuş 1098 Haziranında Antakya'yı ele geçiren Haçlılar bir yıl sonra da Kudüs'ü işgal edeceklerdir.

Bu gelişmeler yaşanırken Sultanın küçük kardeşi Muhammed Tapar'ın yanına sığınan Terken Hatun'un emirlerini yardım ve tahrikleriyle ağabeyine karşı 1100 yılında saltanat mücadelesine başlayacaktır. İki taraf arasında yapılan ilk savaşta Berkyaruk Hemedan şehri önlerinde mağlup olunca kaçan kardeşini takip etmemiş 100.000 kişilik muazzam bir orduyla Bağdat'a vararak saltanatını orada tasdik ettirmek istemiştir. Ancak kardeşinin yeni bir orduyla üzerine yürüdüğünü öğrenince Nihavent önlerinde yeniden iki taraf karşı karşıya gelmiştir.

Halifenin ve önemli din adamlarının araya girmesiyle iki taraf arasında bir antlaşma imzalanmış buna göre: Berkyaruk'un saltanatı kabul edilirken Muhammed Tapar'da Gence Meliki sıfatıyla Azerbaycan, Diyerbekir ve El-Cezire eyaletlerine yani devletin batı kısmına hâkim olmuştur. Bu anlaşmadan sonra ülkedeki ihtilâlin sona ereceği düşünülürken Mehmet Tapar 1103'te yeniden isyan etmiş 1104'de Berkyaruk çok fazla Müslüman kanı aktığını ve artık bu isyana son vermesi gerektiğini telkin ederek Kafkasya'dan Suriye'ye kadar olan olan topraklar Mehmet Tapar'ın idaresine bırakılması şartıyla anlaşma imzalanmıştır.

Aynı yıl Berkyaruk'un ölümü üzerine oğlu Melikşah tahta çıkarılsa da Muhammed Tapar onu tanımayarak 1105'te iktidarı ele geçirmeyi başarmıştır.